

Overweging Hemelvaart 2024

Van de Nederlandse theoloog Van Ruler is de uitspraak (ik paraphraseer): in de bijbel 'draait het om Christus, maar het gaat om het aanbreken van het rijk van God op aarde'. Zijn onderscheid tussen waar het om draait en waar het om gaat geldt in het bijzonder voor de feesten die wij vieren in de kerk: met kerstmis draait het om het kindje Jezus, maar het gaat om Gods nabijheid bij ons mensen – Immanuel, met Pasen draait het om de opstanding van de gekruisigde, maar het gaat om onze hoop op toekomst door het duister heen.

En zo zou je ook bij het feest van Hemelvaart kunnen vragen: om wie gaat het nu eigenlijk op deze dag? Het draait om Jezus; dat zit al in de naam van het feest besloten. Jezus vaart ten hemel. Maar die concentratie, om niet te zeggen fixatie op Jezus heeft – hoe mooi ook – een keerzijde: kom je daar nog aan voorbij? Kom je dan nog bij de vraag waar het om gaat? Want voor je het weet, blijf je hangen in allerlei onvoorstelbare voorstellingen van een persoon die tegen alle zwaartekrachten in, van de aarde opstijgt, omgeven door een wolk waaruit nog twee voeten steken. Hemelvaart als ruimtevaart. En als je er zelf niet in blijft hangen, dan is er toch wel iemand anders die je fijntjes laat weten dat dat toch een vreemde voorstelling is, of iemand die juist volhoudt dat geloven betekent dat je dan ook dat moet aannemen. Maar wat er ook over gezegd wordt: kom je dan nog uit bij de vraag om wie het gaat?

Om voor Hemelvaart geldt: het draait om Jezus, maar het gaat om ons. En daarom luistert het nauw hoe we dat verhaal verstaan. In de kerk zijn we er een beetje aan gewend geraakt om bij Hemelvaart te denken aan de verdwijning van Jezus, zijn definitieve vertrek – time to say goodbye. Als kind begreep ik al niet zo goed waarom dat dan een feestdag was. Maar de verhalen vertellen iets ander: het gaat niet om verdwijning maar om verschijning. Sinds Pasen is Jezus er immers al niet meer, althans niet op de wijze als hij er was; want het is niet zo dat hij na zijn opstanding terug is gekomen en nog een tijdje in Jeruzalem en Galilea logeert en rondwandelt, en af en toe tijd vrijmaakt en op bezoek komt bij zijn vrienden om herinneringen op te halen. Nee, hij is al van een andere orde; niet meer één van hen. Als hij er is, dan verschijnt hij even aan hen, om dan weer te verdwijnen. Hij is van een andere dimensie. En Hemelvaart is één van die verschijningen, niet de eerste en ook niet de laatste. Het is geen definitief 'adieu', een laatste groet. Paulus schrijft immers heel veel jaren later dat Jezus ook aan hem verschenen is. En tot op de dag van vandaag vertellen mensen dat ze hem hebben ontmoet, in wonderlijke gebeurtenissen, maar evengoed in de goedheid en de liefde die mensen voor elkaar kunnen betekenen; in de belangeloze opoffering die de ene mens voor de andere doet; in het breken van het brood en het delen van de wijn. Hemelvaart vertelt op een bijzondere manier wat die andere verschijningen ook vertellen: Jezus is weg, maar hij is niet voorgoed verdwenen.

Het draait om zijn verschijning, maar het gaat om zijn vrienden. En daarom is het zo sprekend dat Lukas het over veertig dagen heeft: hemelvaart als de 40ste paasdag. En u weet dat dat getal in de bijbel geen rekeneenheid is, eerder een levenseenheid. Als Jezus op de 40ste dag verschijnt, begint er iets nieuws. Dan is de tussentijd voorbij, de gewenningsperiode, het leerseizoen, de oefentermijn. Dan is het alsof de zwemleraar tegen zijn leerlingen zegt: nu moet je het zelf kunnen. Nu laat ik je los, niet om je te zien spartelen, niet omdat ik er geen zin meer in heb, maar omdat ik er alle vertrouwen in hebt dat je het zelf kunt. Die veertig dagen zijn er niet om Jezus te laten wennen aan zijn afscheid, maar om zijn vrienden voor te bereiden op hun nieuwe verantwoordelijkheid. Niet Jezus verdwijnt maar er komt een einde aan het oude leven van zijn vrienden. Zij zullen moeten opstaan en het verhaal verder vertellen. Het is een overdrachtsritueel. Zoals ooit Elia zijn mantel en zijn geestkracht overdraagt aan Elisa, zo draagt Jezus zijn taak én zijn geest over aan zijn vrienden. Vanaf nu zal de meester spreken door zijn leerling. Zij zijn 'his

master's voice'.

In de kern is daarin niets veranderd. En daarom komt het er op aan wat wij zeggen als 'his master's voice'. We hoorden zojuist ook een paar verzen uit de apocalyptiek van Daniël, over de mensenzoon die in een wolk verschijnt voor de Eeuwige. Het doet denken aan de hemelvaartbeelden van de wolk waarin Jezus opstijgt naar de Vader, aan wiens rechterzijde hij zetelt om te heersen over de wereld. Het zijn krachtige beelden, misschien ook wel iets te krachtig in de zin dat ze ook geleid hebben tot een blik omhoog: de goddelijke kracht is gelegen in de hemel en als wij maar goed genoeg bidden is die misschien geneigd om hier op aarde in te grijpen. Maar dan doen we de overdracht van Hemelvaart te kort. Dan is Jezus de leraar die het toch nog liever zelf doet en zijn leerlingen hun zelfstandigheid niet toevertrouwt. Maar bij Handelingen zegt de engel niet toevallig tegen de leerlingen: Wat staan jullie naar de hemel te staren? Het is nu aan jullie...

En precies daarom vieren we met Hemelvaart niet zozeer Jezus' verdwijning maar onze verschijning op het toneel van de liefde. Er ligt een andere weg open, die van de mensenzoon, die is verschenen en zijn sporen heeft nagelaten, en in wiens sporen wij nu zullen treden: sporen van kwetsbaarheid en liefde als een wonderlijke zachte kracht. Het is duidelijk dat onze wereld nog wel wat van die liefde kan gebruiken, maar dan zullen we niet omhoog moeten kijken, maar naar de aarde zelf en daar doen wat hij deed: die kwetsbare liefde zijn in levende lijve.

C.S. Lewis schreef daarover: Liefhebben betekent kwetsbaar zijn. Als je ergens van houdt, dan zal je hart geraakt en mogelijk gebroken worden. Als je er zeker van wilt zijn dat het intact blijft, moet je het aan niemand geven, zelfs niet aan een dier. Verpak het zorgvuldig met hobby's en kleine luxe; vermijd alle ingewikkeldheden. Sluit het veilig op in de kist – die van je zelfzucht. Maar in die kist, veilig, donker, roerloos, luchtloos, zal het veranderen. Het zal niet gebroken worden; het zal onbreekbaar, ondoordringbaar en onherstelbaar worden. Liefhebben is kwetsbaar zijn.

Zo draait het vandaag om Jezus en zijn hemelvaart, maar het gaat om ons: hoe wij zullen leven in zijn geest. Wij vieren niet dat hij is verdwenen, maar dat wij zullen verschijnen gedragen door zijn blijvende geestkracht.

bronnen:

Piet van Veldhuizen, 'Hemelvaartsdag', in: *De Eerste Dag*, 2008 / 2

Het citaat van C.S. Lewis komt uit *The Four Loves*, 1960